

wellørenco

Magazine

Weller relaties

Jaargang

3

Nummer

7

Datum

mei 2009

Thema

Architectuur

De uitdaging

Met zo'n 10.000 woningen in Heerlen, Brunssum en Schinveld biedt Weller een thuis aan meer dan 25.000 mensen. Allemaal klanten met een persoonlijke smaak, een eigen leefstijl en specifieke (woon)wensen. Weller biedt alle klanten keuzevrijheid en maatwerk. Een ambitieus doel en zeker geen eenvoudige opgave, maar wel een doel waar wij in geloven. Weller ziet elk probleem als een uitdaging en als een nieuwe kans om – samen met u als partner – een maximaal resultaat te boeken.

Onze missie

Weller stelt de individuele klant centraal, biedt de klant zekerheid en keuzevrijheid. Samen met partners garandeert Weller een optimale woonbeleving. Verantwoordelijkheid en respect voor mens, milieu en maatschappij zijn daarbij vanzelfsprekend.

Redactie

Krista Poulissen, Christion Cornips,
Jos Cortenraad

Fotografie

Arjen Schmitz

Ontwerp/opmaak

Zuiderlicht

Druk

Andi Druk

Bezoekadres Brunssum

Raadhuisstraat 21

Bezoekadres Heerlen

Honigmannstraat 102

Postadres

Postbus 2, 6400 AA Heerlen,

Telefoon 045 – 404 86 00,

www.wellernet.nl.

De illustratie in dit magazine is van
Cyprian Koscielniak speciaal gemaakt
voor Weller.

7

Jo Janssen en Wim van den Bergh:
“Ontwerpen is als leren fietsen”

10

Maurice Mentjens gaat voor een
spannend interieur

18

Landschapsarchitect Caspar Slijpen zoekt
de uitdaging

Inhoud en feiten

En verder...

- 4 Michel Habets: gefascineerd door Jos Wielders
- 14 Vers bloed voor de steden in Parkstad
- 22 Een blik op het jaar
- 25 Wauben Architects: “We moeten de grenzen verleggen”

Architectuur

Het thema van deze eerste Wellerenco van 2009 is architectuur. Een even interessant als riskant thema. Want architectuur gaat over schoonheid. En wie bepaalt nu of een gebouw mooi of lelijk is? Precies, iederéén. Want over smaak valt nu eenmaal niet te twisten.

Desondanks blijft architectuur een geweldig boeiend onderwerp. Bovendien zitten we als woningcorporatie wekelijks aan tafel met architecten. De wetenschap dat de senior van deze tweekoppige directie ooit als architect afstudeerde aan de RWTH in Aken verklaart mede de themakeuze.

Uitgesproken eigen mening

In deze Wellerenco laten we een aantal mensen aan het woord, die allemaal een uitgesproken eigen mening hebben over de manier waarop er in deze regio gebouwd moet worden. Ton van Mastrigt

en Andrea Croé beschouwen de bevolkingskrimp als een ultieme kans om de steden op orde te krijgen. Jo Janssen en Wim van den Bergh zien in architectuur een uitdaging in het oplossen van maatschappelijke problemen. Bart Wauben en zijn zonen leggen zich toe op ecologisch bouwen en pleiten net als ondergetekenden voor de afschaffing van de welstandscommissies. Waarom moet de ene architect de ander beoordelen? Want nogmaals, over smaak valt niet te twisten.

Landschap en interieur

En dan hebben we nog het persoonlijke verhaal van Michel Habets die een welhaast mystieke band heeft met de overleden architect Jos Wiolders. Of landschapsarchitect Caspar Slijpen die droomt van een kuuroord in de ENCI-groeven in Maastricht. En dan vergeten we bijna nog interieurontwerper Maurice Mentjens, drie keer winnaar van de designprijs, en op weg een hele grote te worden in zijn vak.

Stuk voor stuk boeiende artikelen die ons even afleiden van de harde werkelijkheid. Er bestaat een spanning tussen functionaliteit en uiterlijke vormgeving. Architecten willen nu eenmaal graag hun visitekaartje hangen aan de verschij-

ningsvorm van een gebouw. Voor Weller staat de functionele kwaliteit voorop. Het ontwerpen van goede plattegronden voor sociale huurwoningen is niet zo eenvoudig als het lijkt. Voeg daarbij een aantrekkelijke gevelarchitectuur, dan is dat een grote uitdaging. Zeker als de bouwkosten beperkt moeten zijn. Want de crisis raakt ons als corporatie ook. De inkomsten uit verkopen van bestaande woningen lopen terug, Haagse maatregelen in de vorm van vennootschapsbelasting en verplichte afdrachten voor de Vogelaarwijken nopen ons tot voorzichtigheid. Het is de kunst om mooie, bruikbare gebouwen te ontwerpen binnen de financiële grenzen. Dat het kan, bewijzen we samen in een groot aantal projecten. De hyperbolische paraboloïde oftewel de 'Van Ittersonkoeltoren' bij het cultuurcluster in Heerlerheide is het tastbare bewijs. Functioneel en mooi. Althans dat vinden wij, wij zijn trots op onze nieuwe icon, en daar mag u verder van denken wat u wilt! Hoe dan ook, veel leesplezier.

Hans Laudy en Jack Gorgels

Ontwerpen is als
leren fietsen

Jo Janssen, architect

pagina

7

Wederom

nr. 7

Datum

mei 2009

Thema

Architectuur

Jo Janssen en Wim van den Bergh pleiten voor andere denkpatronen

Jo Janssen Architecten en prof. ir. Wim van den Bergh uit Maastricht tekenen voor het ontwerp van Piazza Céramique in Maastricht. Een bijzonder appartementengebouw van 93 appartementen met 53 verschillende woningtypes, speciaal bedoeld voor mensen die werken en wonen combineren. Twee jaar na oplevering wordt het gebouw als 'trendy en trendsettend' omschreven. Maar Jo Janssen en Wim van den Bergh hebben niet zoveel op met trends. "In de architectuur gaat het eerder om het oplossen van problemen."

En de argeloze leek maar denken dat architecten er zijn om leuke gebouwen te bedenken. Passend in de heersende mode. Jo Janssen lacht. "Wij kijken daar toch iets anders tegenaan. En wij niet alleen gelukkig. Neem de Parkstad. Wat is de woningbehoefte in de toekomst in deze regio met een krimpende bevolking. Hoe ga je om met de verdunning, zoals dat in ons vakjargon heet. Wat voor soort woningen zijn er nodig? En moet je die nieuw bouwen en de oude huizen afbreken? Misschien kun je twee karakteristieke mijnwerkershuizen samenvoegen tot één woning. Er een levensloopbestendige woning van maken."

Omggaan met verdichting

Ander voorbeeld, precies andersom. De grote steden in Nederland blijven groeien. Hoe ga je om met de verdichting? Hoogbouw? Tweekappers of rijtjes op de Vinexlocaties? "Helemaal niet nodig," zegt Wim van den Bergh. "De huidige extraverte manier van bouwen legt een te groot beslag op de ruimte. Ook hoogbouw ja, want je kunt flats niet tegen elkaar plakken. Hoe hoger, hoe meer tussenruimte er nodig is. Het is heel goed mogelijk om op een weetje tien hofhuizen neer te zetten waarop normaal gesproken vijf huizen staan. Door gevels, tuinen en openbare ruimtes anders in te delen. Intensieve laagbouw heet dat. Bouw niet alles standaard. Een gezin zonder kinderen heeft geen behoefte aan vier slaapkamers. Komen die er wel, dan moet

er gemakkelijk aangebouwd kunnen worden. Tegen die tijd hebben ze er meestal ook het geld voor, of is in ieder geval de bank bereid de hypotheek uit te breiden."

Jo Janssen en Wim van den Bergh pleiten voor andere denkpatronen. Dat is wat anders dan inhaken op trends. "Wat dacht je van duurzaam bouwen," vervolgt Wim van den Bergh, behalve collega van Jo Janssen tevens hoogleraar 'Wohnbau' aan de RWTH in Aken. "Een trend. Het gebruik van duurzame materialen, energiebesparing met zonnepanelen en aardwarmte. Prima, niks mis mee. Maar duurzaam bouwen is ook een huis niet na twintig of dertig jaar afbreken. Pure verspilling. Dan kom ik weer bij die mijnwerkerskoloniën in de regio Parkstad of de huizen van de keramische industrie in Maastricht. Met slimme ontwerpen en aanpassingen kunnen die zeker in een woningbehoefte voldoen. Langer meegaan dus, en dat noemen wij nou duurzaam."

Het 93 appartementen tellende Piazza Céramique

Mooie taak voor corporaties

"Daar ligt een mooie taak voor bijvoorbeeld woningcorporaties," vult Jo Janssen aan, naast architect ook docent aan de Academie voor Bouwkunst in Maastricht en afstudeerbegeleider aan de PHL in het Belgische Diepenbeek – Hasselt.

"Voor grote projectontwikkelaars die gefocused zijn op hoge rendementen is die markt misschien niet zo interessant. Renovatiebouw past goed bij corporaties. Net als het aanpassen van woningen tot woonwijken of woningen die geschikt zijn om tot hoge leeftijd in te wonen."

Jo Janssen en Wim van den Bergh gelden in de architectenwereld als enigszins eigenzinnig en kritisch. Wellicht heeft dat te maken met hun beider achtergrond. Ze volgden een grillige weg via de middelbare school en een technische vooropleiding voordat ze afstudeerden respectievelijk aan de Academie voor Bouwkunst en de TH en vielen op met afwijkende ontwerpen en standpunten. Via de Academie van Bouwkunst, waar Wim van den Bergh directeur was en Jo Janssen docent, hebben ze een innige samenwerking opgebouwd. "Nou," erkent Wim van den Bergh, "ik ben maar één dag op kantoor in Maastricht. Vier dagen ben ik bezig met studenten in Aken. Mooi werk waardoor ik echter te weinig toe kom aan ontwerpen. Ik kom zelfs te weinig toe aan lesgeven."

Internationaal team

Gelukkig kan de professor zich wel achter de schermen bemoeien met Jo Janssen Architecten Maastricht. Het bureau bestaat uit een internationaal samengesteld team. "We zijn met negen architecten," vertelt Jo Janssen. "Mensen uit de hele euregio; Maastricht, Parkstad, Aken, Malmedy, Luik en Maaseik. We hebben er zelfs een architecte uit Bulgarije bij. Het is eigenlijk vanzelf zo gegroeid. Het is wel mooi, zo'n breed team. Je kunt niet alles plannen. Ooit ben ik voor mezelf begonnen. Dat was eigenlijk niet mijn bedoeling. Van het een kwam het ander

en plotseling was dit kantoor gevuld. Als we nog verder willen groeien, moeten we op zoek naar een nieuw pand. Ik heb me heilig voorgenomen dat niet te doen. Met deze omvang kunnen we hele mooie projecten doen zonder dat het bureaucratisch wordt. Ik wil mee blijven ontwerpen en tekenen en niet alleen maar managen. Ik word binnenkort vijftig, de leeftijd waarop je je volgens Louis Kahn architect mag noemen. Na al die jaren gaat ervaring een grote rol spelen. Dan zie je veel meer dingen dan degene die net van hun opleiding komen. Er zijn jonge architecten die vinden dat ze vóór hun dertigste het gebouw van hun leven ontworpen moeten hebben. Zo zit ik niet in elkaar."

Optelsom

Wim van den Bergh doet er nog een schepje bovenop. "Ontwerpen is net als leren fietsen. Dat leer je ook niet theoretisch, maar juist door te doen. Het is geen optelsom van kennis en vaardigheden. Het gaat om begrip en dat moet je in de loop der jaren verwerven door ervaring op te doen. In de architectuur heb je met enorm veel factoren te maken. Materialen, budget, locatie, leefomgeving, toekomst. Een ontwerp voor een gebouw of een wijk moet daarin passen."

Als dat ergens mislukt is, dan is het wel in Parkstad. "Weet je waarom je in deze regio altijd verdwaalt?" vraagt Wim van den Bergh, zelf geboren en getogen in de Egge in Brunssum, zich hardop af. "Waarom je altijd het gevoel hebt dat er qua logica ruimtelijk iets niet klopt? Omdat daar een chaos is gecreëerd. De woningbouw sluit niet meer aan op het landschap. Groenzones zijn dichtgeplempt met huizen. De wegenstructuur is te vaak veranderd, de natuurlijke lijnen en de logische hiërarchieën zijn verlaten. De oorspronkelijke tuindorpen voor de mijnwerkers aangetast. Je weet niet waar de wijk begint en ophoudt. De nieuwe toegangswegen liggen onlogisch. Een chaotische structuur heeft een negatief effect op het welbevinden van

mensen. Goed wonen kun je vertalen met een comfortabel evenwicht in ruimte en tijd. Je thuisplek moet geborgenheid bieden, veiligheid. Een mens wil zich goed kunnen voelen in zijn territorium."

Leren

Werk aan de winkel dus, zeker in Parkstad. Jo Janssen knikt. "We moeten leren van het verleden, van de geschiedenis. Misschien is dat wel een trend die ik onderschrijf. We willen graag problemen oplossen. Woningen en gebouwen ontwerpen met een lange levensduur. Passend in de context. Een mooie uitdaging, dacht ik."

Gregoriuskerk

Jo Janssen en Wim van den Bergh zijn het roerend met elkaar eens: de Gregoriuskerk van Godfried Böhm in Brunssum is een van de architectonische hoogstandjes in de Parkstad. "Een fascinerend gebouw," zegt Janssen. "Ik krijg er geen grip op. Altijd zie ik een ander beeld verschijnen, altijd voel ik spanning als ik daar kom. Maastricht is een mooie stad, maar zo'n gebouw heeft het niet. Voor de Gregoriuskerk is het de moeite waard een uurtje om te rijden." "Veel mensen hebben geen idee hoe waardevol die kerk is," vult Van den Bergh aan. "Alles klopt eraan; de verhoudingen, de lijnen. Het kerkbestuur heeft destijds met de keuze voor Böhm visie getoond. Weinigen weten dat hij de Pritzkerprijs gewonnen heeft, een soort Nobelprijs voor architectuur. Daar moet Brunssum zuinig op zijn."